

„Nagy-Szeged”.

Irta: dr. Szivessy Lehel.

Jól eső, csengő szavak a szegedi fülnek. Van-e tartalmuk, belső erejük a csengésük mellett? Vagy nem egyebek, mint csillogó, játszi, szívdáványos simogatások, amelyekkel a miniszteri szó körülöleli, megcirógatja a kisdedit, hogy jóságra, engedékenységre és újabb áldozatkésztségre bírja?

Nem kell külön elmondanom, jól tudja az olvasó, hogy a Nagy-Szeged, Nagy-Debrecen jelszavakat a kultuszminiszterből, — a szűkkeblű főváros váltotta ki, amikor a két nagy vidéki városhoz szölt, hogy azok hozza meg azokat az áldozatokat az újabb tudományos intézetek érdekében, amelyeknek valószínűsítését a főváros állami feladatnak tekintette.

1.

Vizsgáljuk meg a jelszó jelentőségét, a magyar ember és a szegedi polgár szeretetével, de a látó ember el nem homályosult szemüvegén keresztül.

Szeged és Debrecen magyar arányokban kétségtelenül nagy városok, ha összevetjük a területük nagyságát, helyesebben kiterjedését, lakosainak számát más magyar városok lakosainak számával és kiterjedésével.

Tény az is, hogy Debrecennek protestáns polgársága, az ehhez fűződő tradíciók történelmi háttérrel biztosítanak, de nem tudjuk a nagynevű debreceni püspök gondolatmenetét követni, amikor már a múltban, a mi városunk rovására is, megállapítja a saját városának nagyságát, és elfelejti, hogy ez az ősrégi katolikus magyar város a múltban is mindig megtette kötelességét és a déli végekre állítva, a magyar nemzeti gondolat és nyelv hódító hatalmával ezeket és ezeket nyert meg a magyar állameszmének a kultúra békés eszközeivel, olyanokat, akik most idegen elnyomatás alatt is hűek, ragaszkodók és szilárdak maradtak a nemzeti gondolathoz.

Nem akarom a riváliskodó párhuzamot megvonni. Mindkét város magyar, mindkét városban ősi paraszti erők a felépítmény alapjai és a hazaszereteti tények még a sorsot elvető mostani háborúban is egyformán nyilvánultak a szegedi és debreceni magyar katonák páratlan önfeláldozásában. A legendás debreceni és szegedi magyar ezredek idegen célokért, de végeredményben hazánk fennmaradásáért, könnyelmű gazdagok pazarlásával ontották a legszentebb nedűt, amelyből olyan kevés van, sok nagy ellenségtől körülvett, árva magyarok véré!

Ha a nagyság alapját nem a házak, nem a közutak, paloták, diszkertek, műemlékek, hanem a polgárság erényei teszik, úgy a nagyság kritériumát mindkét magyar város magában hordozza.

Tulzásoktól ment, józanságtól átitatott, multból tanuló, jövőben optimizmussal bízó polgárok élnek itt a Tisza partján.

Végtelen józanságát és bölcsességét megmutatta ez a nép a közelmúltban is. Itt nem élt még sem forradalmi, sem ellenforradalmi tulzó és aki itt volt, elmenekült innen.

Ebben a városban már a nemzeti megújulás első napjaiban levonta a város közönsége a politikai egyenlegnek azt a végleges mérlegét, amelyhez az országos politika csak hosszú évek, kínos, keserve, véresen gyászos, vargabetűi után jutott!

De még nem nevezhető nagynak Szeged azért, mert területe Cegléd-től Szabadkáiig nyúnyul, nem lesz nagy akkor sem, ha polgárainak gazdasági érdekei ellenére még megfordja felesleges birtokvásárlások útján, ugyanis túl nagyra nőtt területeit. A nagyságnak más feltételei vannak.

2.

Nagy-Szeged két pilléren nőhet fel. Az egyik a belső gazdagság, ipar, kereskedelem és a mezőgazdaság, másik pedig a kultúra.

Iskolai fejlődése kielégítő. Középiskolák, kereskedelmi szakiskolák évenként öntik a félig kész ifjúságot. Ipari oktatásunk is van, de

hallgassa meg a Nagy-Szeged kigondolója, a magyar kultúrának ez a lelkes és jeles álmodója,

hogy Szegeden, hol majd 200 ezer hold a termőhatár, nincs gazdasági iskola, nincs e téren középoktatás, de még alsórendű földműves iskola sincs!

Elképesztő dolog ez! A klasszikusokat századok óta tanítják a kegyes iskolában, de az alföldi városban gazdasági ismereteket 80 ezer magyar paraszt gyermeke elsajátítani nem tud, mert nincs hol. Innen van az, hogy a mezőgazdaság állapota Szegeden siralmas, a zsellérek épen úgy gazdálkodnak, mint a nagyapáik és dédapáik. A velük született józan bölcsességükhöz kultúra nem járul, mert gazdasági szegénységük mellett kultúrához sem hajlamuk, sem pénzük nincs.

De nem is lehet pénzük akkor, amikor két érdek áll évszázadok óta egymással szemben.

A város és a lakosságának érdeke.

A város a földesur, a lakos a szegény béres zsellér. A városnak érdeke a magas haszonbér, a földjáradék megfelelő volta, a törzslakos kisbérleti érdeke pedig azzal ellentétes. Lemond tehát az emberi lét legelemibb követelményeiről és életvágya a pusztá megélhetésben merül ki.

Jól jegyezzük meg! Zsellér megélhet, rosszul gazdálkodhat is, de kultúra és mindaz, ami a város nagyságával egyengondolatu, csak magántulajdon alapján gazdálkodó egyedek tevékenységéből alakulhat, fejlődhet ki. Már pedig a város lakosságának nagyrésze koldus-szegény, műveletlen, városi bér földön tengődő zsellér.

Itt az ellenmondás. A konzervatív város a kisbérletrendszer álláspontján van, abban saját polgárait csak, mint bérlőket részesíti. Így tulajdonképpen nem ismeri el, mert rá nézve ez a helyzet gazdaságilag előnyösnek látszik, hogy polgáraitra nézve a magántulajdonnak milyen jelentősége volna. Már pedig állítom, hiszem és vallom, hogy szegény magyar népünk, amely a bérletrendszer mellett, örökre, generációkon át függő sorban, gazdasági helotizmusban él, soha ebben a helyzetben nem éri el a kultúra áldásait, nem éri meg a gazdasági függetlenség, biztosan éltető fejlődési erejét, de a még legegyszerűbb

kulturigényeinek a kielégítésére sem gondolhat.

Nagy-Szeged kialakulásának egyik feltétele polgárságának létküvetében él, — de ott él az akadály, abban az irthatatlan önzésben, amely a gazdasági rövidbérlet rendszerében meríti ki a gazdasági bölcseséget. Kilencven éves, száz éves bérleti rendszer ezt az őrült talán áthidalná, de még emberhez méltó házat sem épít az a zsellér, aki tudja, hogy más földjén épít és sohasem tudhatja, hogy a következő árlejtés nem szab-e végső határt gazdasági tevékenységének.

3.

A város iskolaügyéről na szölnünk, — beszélünk kell az elemi iskolaügyről, amely a közegészségügyre veszélyes, még a belvárosi elemi iskolákban is.

Interregnum! Ez a válasz, amelyet kapok, ha bizó szegedi soraim egyáltalán odakerülnek azok elé, akik most a város ügyeit hivatásszerűen intézik. Tíz éves interregnum, válaszolom és hozzászösem, hogy addig sem voltak jók a viszonyok, míg nem volt az elemi iskolákra a legfelsőbb oktatásnak szükségé.

Közben épül az új egyetem, amelyet én a jövő végtelenségének szemüvegén nézek és amelynek — szövből — csak nagyon örülni és amelyért lelkesedni tudok. Az egyetem a betetőzése a kultúrának, de alapmegerősítést kérek a fundamentumokhoz, amelyek gyengék és még kiépítésre szorultak volna. A korona fent van és ez jó. Koronából még itt-ott hiányoznak az igazi drágakövek, de a jószándék meg van és bizonyára bekövetkezik a tudományosság művelésének az a teljessége, amelynek eljövetelében egyaránt bizik minden olyan jó szegedi polgár, aki a mérhetetlen áldozatokért

nem kér és nem vár egyebet a tudományegyetemétől és annak hallgatóitól, mint a tudomány lelkes szeretetét és a tudomány szabadságának azt a lelkes megvédését, amely a józan, szegedi törzslakos lakosságot mindenkor jellemezte.

4.

De elhanyagolt az érem másik oldala, amely a gazdasági élet megnyilvánulásának képét viseli magán. Tanyai vasút, autóbusz sly, fogják mondani és én hálásan hajtom meg elismerésre fejemet. Ezek tények, ezek áldozatok és nézetem szerint hasznos, kitünő, jól átgondolt áldozatok. Ezzel azonban meg is szönt minden gazdasági tevékenység, minden

Tartós ondolálás villanygéppel és festés „Henná”-val, arcápolás

a legjutányosabb árak mellett 215

HEIM ANTAL

fodrásznál, Takaréktár uccá 8. Telefon 7-03.

Szil-,
nere-,
nutria-,
perzsa-

szörmék és bundák

a legnagyobb választékban,

legelegánsabb kivitelben és legelőnyösebb árakon
ROSMANN SZÖRMEÁRUHÁZBAN, KÁRÁSZ UCCA

El ne mulassza megtekinteni raktáramat.

23

Szeged legrégibb, 53 éves
fennálló ékszerüzlete.

Elismert legszolidabb és
legmegbízhatóbb kiszolgálás.

Ékszer-, óra-, ezüst- és iparművészeti tárgyak

izléses nagy választékban legolcsóbb szabott árakon

Reich Mór és Fia cégnél

Szeged, Kelemen ucca 11. Telefon 7-26.

724